[2023] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.106

ਵੀਨਾ ਵਾਦੀਨੀ ਅਧਿਆਪਕ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ

(ਵੀਨਾ ਵਾਦੀਨੀ ਸਮਾਜ ਕਲਿਆਣ ਵਿਕਾਸ ਸਮਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

ਬਨਾਮ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 3177)

ਅਪ੍ਰੈਲ 28,2023

[ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਸੁਧਾਨਸ਼ੂ ਧੁਲੀਆ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ-ਆਰਟੀਕਲ 14,15 ਅਤੇ 19 (1) (ਜੀ)-ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ-ਅਪੀਲੈਂਟ-ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਬੀ.ਐੱਡ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਆਪਕ। ਅਤੇ ਐਮ.ਐੱਡ ਕੋਰਸ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ (ਜਿਸ ਨੂੰ "ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ 2022-2023" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੀਤੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 1.5 (ਏ)' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ, ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ B.Ed ਸੀਟਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੀਆਂ 75% ਸੀਟਾਂ "ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ" ਲਈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 25% ਸੀਟਾਂ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਬਾਹਰਲੇ" ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ 25 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀਟਾਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ-ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਦੇ' ਵਸਨੀਕਾਂ 'ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ; ਕੀ ਕੁੱਲ ਸੀਟਾਂ ਦਾ 75% ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਆਯੋਜਿਤਃ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੁੱਲ ਸੀਟਾਂ ਦੇ 75% ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥੋਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ-ਰਾਜ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਜੋ ਅਧੂਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਰਾਜ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਸਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

1. ਇੱਥੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ; ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ "ਨਿਵਾਸੀਆਂ" ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ, ਜੇ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕੁੱਲ ਸੀਟਾਂ ਦਾ 75% ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ7][111-ਈ]

2. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਹੀ ਹੁਣ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡਾ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (1984) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 654 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਨਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ. ਬੀ.ਐੱਡ. ਸਾਡੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਜੋ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਿਰਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਬੀ.ਐੱਡ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 8,12][111- ਐੱਫ; 114-ਡੀ-ਐੱਫ]

3. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਡੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ, ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਵਸਨੀਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ, ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕ ਬਰਾਬਰ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐੱਡ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 13] [114-ਜੀ]

4. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਜੋ ਕਿ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲਈ ਇੱਕ ਥੋਕ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਵੀ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17][116-ਡੀ]

5. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ 75% ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਗਲੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਸਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੁੱਲ ਸੀਟਾਂ ਦੇ 75% ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥੋਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਥੋਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18,19][116-ਈ-ਜੀ]

ਡਾ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (1984) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 654: [1984] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 942-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ.

ਪ੍ਰੈਸਨ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਐੱਮ. ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ 2007 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਮ. ਪੀ. 103; ਡੀ. ਪੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1955) 1 ਐੱਸਸੀਆਰ 1215; ਸੌਰਭ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (2003) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 146: [2003] 5 ਵਾਧੂ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 152; ਮਗਨ ਮੇਹਰੋਤਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2003) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 186; ਰਾਜਦੀਪ ਘੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ (2018) 17 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 524: [2018] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 329-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

(1984) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 942 ਪੈਰਾ 8 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

(1955) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1215 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2003] 5 ਪੂਰਕ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. ਪੈਰਾ 8 152 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2003) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 186 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2018] 11 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 329 ਪੈਰਾ 8 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਵੀਨਾ ਵਾਦੀਨੀ ਅਧਿਆਪਕ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2023 ਦਾ 3177.

ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 13.07.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰ. 2022 ਦਾ 11828.

ਪੁਨੀਤ ਜੈਨ, ਯੋਗਿਤ ਕਾਮਤ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਪਰਾ ਸਿੰਘ, ਮਾਨ ਅਰੋੜਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਉਮੰਗ ਮਹਿਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਜੈਨ, ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਕਿਤਾ ਚੌਧਰੀ, ਡਾ. ਏ. ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀਆਸ਼ ਯੂ. ਲਲਿਤ, ਪਸ਼ੂਪਤੀ ਨਾਥ ਰਾਜ਼ਦਾਨ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਅਸਟਿਕ ਗੁਪਤਾ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਆਯੁਸ਼ੀ ਮਿੱਤਲ, ਵਿਪੁਲ ਅਭਿਸ਼ੇਕ, ਕੁਲਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਸੁਧਾਨਸ਼ੂ ਧੁਲੀਆ, ਜੇ.

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਸਿਖਲਾਈ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਜੋ "ਵੀਨਾ ਵਾਦਿਨੀ ਸਮਾਜ ਕਲਿਆਣ ਵਿਕਾਸ ਸਮਿਤੀ" ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਬੀ.ਐੱਡ ਅਤੇ ਐਮ.ਐੱਡ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬੀ.ਐੱਡ (ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੇਵਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐੱਡ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਬਾਰ ਵਿਖੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸੰਸਥਾ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਬੀ.ਐੱਡ (ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ) ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਦਰਪੇਸ਼ ਕਥਿਤ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੀ "ਦਾਖਲਾ ਨੀਤੀ" ਜਾਂ "ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ" ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

3. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਮਿਤੀ 12.05.2022 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਿਤੀ 13.07.2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14,15 ਅਤੇ 19 (1) (ਜੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦਾ 75% ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਨੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰੈਸਨ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਐੱਮ. ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ

2007 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਮ. ਪੀ. 103, ਜਿਸ ਨੇ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਾਖਲੇ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ 2007 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਇੱਕ ਐੱਸਐੱਲਪੀ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 2007 ਦਾ 5069, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ 14.09.2018 ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨੀਤੀ ਮਿਤੀ 12.05.2022 (ਜਿਸ ਨੂੰ "ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ 2022-2023" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੀਤੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 1.5 (ਏ)' ਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬੀ. ਐਡ. ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈਃ

"ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸੀਟ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ 1.5 ਡਿਵੀਜ਼ਨ

(ਏ) ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪਰਿਸ਼ਦ, ਬੀ. ਐਡ. ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੋਰਸਾਂ ਵਰਗੇ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ। ਐਮ. ਐਡ., ਬੀ. ਐਡੀ., ਐੱਮ. ਪੀ. ਐਡੀ. (ਦੋ ਸਾਲ, ਬੀ. ਐਡ.-ਐਮ. ਐਡ. (ਤਿੰਨ ਸਾਲ) ਬੀ. ਏ. ਬੀ. ਐਡ., ਬੀ. ਐਸ. ਸੀ. ਬੀ. ਐਡ ਅਤੇ ਬੀ. ਐਲ. ਐਡ. (ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਚਾਰ ਸਾਲ) ਅਤੇ ਬੀ. ਐਡ. (ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ -

1. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦਾ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ

2. ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਪ-ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ 'ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾ' ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਉਪਲਬਧ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀਟਾਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 25 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀਟਾਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਗੀਆਂ। 25 ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਲਈ, ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ ਸੀ.-3-7-203-3-ਏ, ਮਿਤੀ 25.09.20.4 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀ ਲਈ ਸਵੈ-ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਪੱਤਰ ਨੱਥੀ ਕੀਤੇ ਫਾਰਮੈਟ 5 ਅਨੁਸਾਰ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁੱਲ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, 75% ਸੀਟਾਂ "ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ" ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 25% ਸੀਟਾਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਹਨ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਹਾਲਾਂਕਿ "ਬਾਹਰੀ" ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ 25 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀਟਾਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅੰਕੜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨਃ

		ਸੀਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ	ਸੀਟਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ	ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਹਨ
ਏ.ਵਾਈ. 2021-2022	ਐਮ.ਪੀ. ਕੋਟਾ	75	4	71
	ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕੋਟਾ	25	25	0
	ਕੁੱਲ	100	29	71
ਏ.ਵਾਈ. 2022-2023	ਐਮ.ਪੀ. ਕੋਟਾ	75	2	73
	ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕੋਟਾ	25	24	1
	ਕੁੱਲ	100	26	14

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ 75% ਸੀਟਾਂ ਜੋ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ, ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਖਾਲੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਆਗਿਆ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

7. ਇੱਥੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ; ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ "ਨਿਵਾਸੀਆਂ" ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ, ਜੇ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕੁੱਲ ਸੀਟਾਂ ਦਾ 75% ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

8. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਹੀ ਹੁਣ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡਾ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (1984) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 654 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਡੀ. ਪੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1955) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1215 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਅਧਾਰਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਇਹ ਭਟਕਣਾ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ' ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦਿਅਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਰਾਜ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ (ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਪੈਰਾ 14)। ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੌਰਭ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2003) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 146 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। (ਉਪਰੋਕਤ) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਗਨ ਮਹਿਰੋਤਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2003) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 186 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਦੀਪ ਘੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ (2018) 17 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 524 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕੋ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅੰਡਰਗ੍ਰੈਜੁਏਟ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੰਸਥਾਗਤ ਤਰਜੀਹ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। (ਉਪਰੋਕਤ) ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਨ।

9. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ "ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ" ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਤੱਥ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ, ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੈਰ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਲਾਭ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਹੀ ਹੋਣ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ, ਇੱਕ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਨੂੰ ਡੀ. ਪੀ. ਜੋਸ਼ੀ [1] ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣ ਵਜੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਅਧਾਰ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਅਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।[2]

ਰਾਜ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ

"ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਪਛੜੇ ਖੇਤਰ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਪੱਖੀ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

[1]ਪੈਰਾ 15 ਦੇ ਡੀ.ਪੀ. ਜੋਸ਼ੀ (ਉਪਰੋਕਤ)

[2]ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ (ਸੁਪਰ) ਦਾ ਪੈਰਾ 16, ਪੰਨਾ 681

ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪੱਛੜੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਅਧਾਰਤ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪੱਛੜੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਪੱਛੜੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਉੱਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਜਾਂ ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਮੰਨਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।[3]

ਡੀ. ਪੀ. ਜੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

".....ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਸਾਰੇ ਐੱਮ. ਬੀ. ਬੀ. ਐੱਸ. ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਐੱਮ. ਬੀ. ਬੀ. ਐੱਸ. ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤਰਕਹੀਣ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਵਸਰ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਐੱਮ. ਬੀ. ਬੀ. ਐੱਸ. ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਐੱਮ. ਬੀ. ਬੀ. ਐੱਸ. ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [4]

10. ਪਰ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਐੱਮ. ਬੀ. ਬੀ. ਐੱਸ. ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ 'ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ' ਜਾਂ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੀ ਸੀ! ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਈ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕੀ 'ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ' ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਜੋ ਢੁਕਵੇਂ ਸਨ

[3]ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਪੈਰਾ 18, ਪੰਨਾ 684

[4]ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਪੈਰਾ 19, ਪੰਨਾ 686

ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਕ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਣਗੇ, ਅਜੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਬਾਕੀ ਹਨ।

11. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ 40 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ 1984 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਪਾਇਆ, ਜੋ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦੋਵਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਅਜਿਹੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਅੱਜ ਜੋ ਸਥਿਤੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਉਹ ਉਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ 40 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

12. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਨਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਕੋਰਸ i.e ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ. ਬੀ.ਐੱਡ. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਕਾਰਨ ਹਨਃ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਜੋ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਿਰਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ B.Ed ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ।

13. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਡੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ, ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਵਸਨੀਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ, ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕ ਬਰਾਬਰ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ B.Ed ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

14. ਇੰਨੀ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸਿਰ ਰਾਜ ਦੇ ਵਸਨੀਕ. ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ "ਥੋਕ" ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 20 ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ:

"20. ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕੁੱਝ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਨਿਵਾਸ" ਜਾਂ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸੰਸਥਾਗਤ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਥੋਕ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ, ਇਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਥੋਕ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

15. ਇਸ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਈਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ (ਉਪਰੋਕਤ.) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਹੱਦ' ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ 70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸੰਬੰਧਤ ਨਿਰੀਖਣ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

"21. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਗਤ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਕੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ 70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੀਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਪਰ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ 70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ 'ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਮਤਾ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮੀ ਜਾਂ ਕਮੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਮਿਆਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸਥਾਈ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਬਾਰੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

16. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਪਿਛਲੇ 2 ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ 2021-2022 ਅਤੇ 2022-2023 ਹਨ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜੋ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸਨ, ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਸਾਲ 2021-2022 ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਲਈ 75 ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ 4 ਸੀਟਾਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਲ 2022-2023 ਵਿੱਚ 75 ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ 2 ਸੀਟਾਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 71 ਅਤੇ 73 ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਰਹੀਆਂ।

17. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਜੋ ਕਿ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਥੋਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵੀ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

18. ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਲ 2022-23 ਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਪੂਰੇ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ 75% ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਗਲੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵਸਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੁੱਲ ਸੀਟਾਂ ਦੇ 75% ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥੋਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।[5]

19. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਕਿੰਨੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਥੋਕ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ

[5]ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਪੈਰਾ 20 ਦੇਖੋ

ਇਹ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

20. ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

21. ਆਈਏ ਨੰਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ। 2023 ਦੇ 66056 ਅਤੇ 66057 ਦਾ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(ਸਹਾਇਕ: ਆਦਿਰਾਜ ਬਾਲੀ ਅਤੇ ਅਰਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler